

Forestående valg

Det er fire år til neste stortingsvalg. I mellomtiden har vi sjansen til å treffe andre valg som kan forandre vår egen og landets situasjon.

Ingen politisk alkemi kan forvandle egoisme til solidaritet, selvopptatthet til helhetsansvar. Det er en forvandling hver enkelt selv må velge.

Det sies at vår parlamentariske situasjon er rotete. Men hva er roten til rot? Det er alminnelige nordmenns akkumulerte holdninger som kommer til uttrykk i et valgresultat.

Vi har grunn til å stille oss selv noen enkle spørsmål: Tar vi hensyn til fellesskapets behov på like linje med våre egne? Hva er vårt forhold til etiske normer som absolutt ærlighet og uselvskhet? Hvordan behandler vi mennesker som tenker annerledes eller har annen hudfarge?

Vi lever i en tid da Øst-Europa er på leting etter nye idealer og samfunnsmodeller. Mange tar Skandinavia under lupen som et mulig alternativ. Det kan bli avgjørende om vi har noe mer enn velstand og politisk frihet i vårt utstillingsvindu.

To fjernsynsbilder i september viste Norges Janus-ansikt: Det ene var Lech Walesa. Han brukte sterke ord om at Norge og Norden lover hjelp, men gjør lite. Det andre var et sykehus som Norges Røde Kors på rekordtid har bygget i det jordskjelv- og konfliktrammede Armenia. Utenfor sykehuset ble en statue av Nansen avduket. Også Norge har en forpliktende tradisjon å følge opp i Øst-Europa.

"Jeg skulle ønske jeg hadde en stor oppgave å bruke livet for og en tro å bygge på," utbrøt en ung forretningsmann nylig. Det er så visst ingen mangel på utfordringer. Medansvar i Øst-Europa er bare en av dem. Miljø-ødeleggelsen må stoppes. En rettferdigere økonomisk verdensorden må bygges. Vårt eget demokrati må forbedres.

Men det kan være et dilemma å finne sin personlige plass og oppgave. En forutsetning er realisme om egne motiver og mål, som ikke nødvendigvis er identiske med ens idealer. "Den som vinner sitt liv skal miste det," sa snekkeren fra Nasaret. Når vi er villige til å tjene, til å stille oss til disposisjon for en lidende og truet menneskehet, kan vi finne svaret.

Det er et valg som haster.

Hevnens kretsløp brutt

Konfliktene mellom etniske grupper og folkeslag viser at gammelt hat ulmer i det meste av Øst-Europa. Glasnost bringer det til overflaten, men helbreder det nødvendigvis ikke.

Med hat følger ønsket om hevn. En kjenner av forholdene i Sovjet og Polen pekte på en viktig forskjell mellom de to land: I Polen, sa han, hadde kirken nok autoritet til å holde hevnlysten i sjakk. En liknende autoritet fantes ikke i Sovjet.

Men hevners onde sirkel kan brytes når gammel urett innrømmes. Møtene i den store salen i Caux, som bidro så meget til fransk-tysk forsoning i etterkrigsårene, ga igjen eksempler på dette.

Denne sommeren var det en medisinstudent fra Østerrike som utløste en kjedereaksjon. Under Waldheim-saken hadde hun reagert mot at Østerrike ble identifisert med uhyrligheter som skjedde under krigen. –Vi var jo selv et offer for tysk aggresjon, følte hun. I Caux hadde hun bestemt seg til å identifisere seg med sitt lands fortid, på godt og ondt. Hitler var jo faktisk østerriker, føyde hun til. Blant dem som hørte på henne var polakker og sovjetere, muslimer og kristne fra Libanon, grekere og tyrkere fra Kypros, jøder og palestinere.

Neste dag grep en redaktør fra Moskva ordet. Medisinstudentens ærlighet hadde beveget ham. Han ba øst-europeerne om tilgivelse for de lidelser som sovjetisk herredømme hadde påført dem. "Den største oppdagelsen jeg har gjort er friheten," la han til. "Det skjedde gradvis. Først ble jeg fri fra statens tvang som hindrer deg i å tenke din egne tanker. Så kom oppdagelsen av Gud, av en verden hvor det uventede kan skje og hvor det finnes en guddommelig frihet for hvert menneske. Til slutt har jeg lært noe her i Caux for mitt eget liv: Hjertets frihet må deles med andre. En må være villig til å snakke om sine synder, og ikke bare om de sterke sidene."

Russerens ord nådde hjertet til en ung arbeider fra Warszawa, en av de 30 polakkene i salen. Han på sin side ba om tilgivelse for det hatet han hadde følt mot Sovjet. Senere kom det til en erfaringsutveksling mellom gruppene fra Polen og Libanon, som var omtrent like store. "I de møtene oppdaget vi at vi ikke bare trenger økonomiske og politiske virkemidler for å forandre Polen, men også moralsk opprustning", konkluderte en filmregissør.

Slik sprer nye holdninger seg i stadig større sirkler ut fra Caux. Ikke alle de ca. 2.000 som deltar i løpet av en sommer finner hva de leter etter. Men mange vender hjem med en visjon for en annerledes verden hvor hat helbredes og nasjoner begynner å samarbeide på tvers av gamle skiller.

Mini-intervju med major (vpl)
Ola Gran, Sande i Vestfold

Håp i det håpløse?

NyV: Du deltok i Midtøsten-konferansen i Caux i sommer. Med din bakgrunn som offiser ved FN-styrkene i Libanon, hvilke refleksjoner har du gjort deg?

Gran: Det var mer enn en Midtøsten-konferanse. Det dreide seg om Middelhavsområdet. Men Midtøsten ble naturlig sentralt på grunn av den store delegasjonen fra Libanon.

— Hva slags mennesker traff du?

— Det var mange — jeg vil nevne noen få: En av Libanons fremste og mest respekterte muslimske journalister, en muslimsk lokalpolitiker fra Sidon, biskoppen i Baalbeck og Zahle, et medlem av parlamentet fra Beirut, som representerer de 200.000 armenere som bor i Libanon, en tidligere statsminister fra Irak, og en jødisk professor fra Israel. Tyrkere og grekere fra Kypros hadde jeg også samtaler med.

— Hadde du vært i Caux før?

— Nei, det var første gang, og jeg syntes konferansen var uhyre interessant. Jeg traff mennesker som står for noe og har meninger. Selv om de kom fra forskjellige sider i de mest konfliktfylte områder, er atmosfæren slik at man kan føre en dialog. Konferansens store betydning ligger først og fremst i at mennesker fra forskjellige trosretninger og folkegrupper bygger opp respekt og tillit til hverandre, og på den måten kan bli katalysatorer for enhet den dagen de ytre omstendighetene åpner døren for nye muligheter.

— Da du var FN-offiser i Libanon, var du hjemme hos både sunni-muslimer, shia-muslimer og kristne maronitter. Hvilke inntrykk sitter du igjen med?

— Etter min erfaring har vanlige mennesker ingen store problemer med å leve sammen i fred, hvis de slipper dominanse utenfra. I det øyeblikk innflytelsen fra stater utenfor Libanon opphører, kan alt utvikle seg raskt i riktig retning. Men forutsetningen er at en håndfull mennesker i de forskjellige leire har overvunnet fordommer. Skal vi komme videre i Libanon, må det skje noe med hatet, stoltheten og fremfor alt frykten. I Midtøsten er det skjedd mange overgrep og utført så mye brutalitet fra alle hold. Alle fraksjoner har mye å be om tilgivelse for.

— Hvor står vi i Europa i forhold til alt dette?

— I Caux traff jeg den nylig avgåtte visepresidenten i Europa-parlamentet, italieneren Berzani. Han fortalte at 300 millioner mennesker bor rundt Middelhavet. Utviklingen i dette området har gjennom historien vært avgjørende for Europa. All fornuft tilsier at man nå må samarbeide. Det gjelder også de stigende miljøproblemer i Middelhavsområdet.

— Betyr det at det bare er å følge fornuften?

— Da vil jeg sitere en libanesisk politiker som sa at "mange har viktige tanker om samarbeid, men de forblir teori på bakgrunn av bitre konflikter som herjer". Hatet kjenner ingen fornuft, bitterhet handler ikke logisk. I Europa har vi sett at gammelt fiendskap er forvandlet til vennskap. Det ville være en tragedie om vi ikke makter å gi denne erfaring videre til Midtøsten.

På like fot med tungvektene

Siste gang jeg dro fra Caux var jeg sint og provosert og lovet meg selv at det var lenge til jeg skulle se stedet igjen. Jeg må innrømme at selv i sommer, to år etter, kviet jeg meg for å komme tilbake. De første fire dagene ble et sammensurium av tårer, reaksjoner og fordømmelser, og jeg vurderte å pakke og dra.

Det var imidlertid en ny stemning i Caux i sommer. Ikke minst p.g.a. store grupper av nye mennesker fra f.eks. Libanon. De brukte ord som forvandling og Guds ledelse (som vanligvis får det til å gå kaldt nedover ryggen på meg), uten at det lød som klisjeer.

Etter å ha sett at Caux's budskap for dem representerte kanskje den eneste løsning på problemene i deres hjemland, måtte jeg stille meg selv et spørsmål: Hadde jeg råd til å ta så mye hensyn til mine egne reaksjoner og irritasjoner at jeg ga opp hele stedet og hva det sto for? Svaret ble nei. Jeg ble i fire uker og har aldri hatt det bedre der.

Jeg er fremdeles ofte i opposisjon, men føler at jeg kan komme ned fra plassen på gjerdet og være med og forme det MRA jeg ønsker innenfra.

Noe av det fineste i Caux i sommer var at en gruppe unge mennesker virkelig gikk inn og tok ansvar, på like fot med de gamle MRA "tungvektene". Dette gjaldt både for de mange praktiske oppgavene i huset og for møter og planlegging. Vi hadde bl.a. to konferanser hvor de unge la opp programmet: En om vern av miljøet og en om tro i dagliglivet. De var på ingen måte fullkomne, men de var starten på noe nytt.

I kjølvannet av dette var tilliten mellom de yngre og de eldre styrket, og vi ble i større grad et team.

For meg personlig ble tiden i Caux som en ny begynnelse og ikke minst ga den meg en større tillit og tro på Gud.

Julie Wilhelmsen

TIL VÅRE LESERE:

Som kjent, er det ingen abonnementspris for Ny Verden, men utgiftene til driften av bladet dekkes ved gaver. Vi er takknemlig for bidragene som kom inn i fjor, og håper på støtte også i år. Postgiroblankett vedlegges dette nummer.

Håp i det håpløse Forts.

— Du hadde et innlegg fra podiet ved konferansen — hva la du vekt på?

— Jeg pekte på at omveltningen i Sovjet-Unionen, som også har påvirket deres utenrikspolitikk, er en av de nye faktorer i Midtøsten. USA søker også nye veier. Men jeg understreket (i all ydmykhet) at uansett ytre påvirkninger, ligger nøkkelen til fred også i Libanons egne hender. Det er deres eget ansvar å øke kontaktflaten grupperingene imellom og løse de interne problemene. Libanon er et land i oppløsning — der trengs en god porsjon selvransakelse og moralsk styrke om det skal sementeres sammen igjen. I Caux traff jeg mennesker som ga meg håp.

NORDISK I CAUX

Under næringslivskonferansen i Caux (18.—22. august) hadde de nordiske deltakerne påtatt seg å utforme programmet for en hel dag. Emnene for de to møtene var svært alvorlige: "Bremser og ressurser for åndelig vekst" og "Lederskap, samarbeid og moral-erfaringer fra nordisk næringsliv".

Men begynnelsen var alt annet enn høytidelig. I Caux's teater satte en kabaret over begge emnene lattermusklene i bevegelse. Tekst og regi var ved Camilla og Axel Nelson. Så mangt ble tatt på kornet — fra nordisk våpeneksport til hvordan man skaper fred, fra arbeidsbetingelser for burhøns til hustruen som skammer seg over å bekjenne at hun elsker sin mann og liker å gjøre ting for ham — uten å føle seg utnyttet. Forestillingen endte med at sjefen for et headhunter-firma selv ble headhuntet av en høyere makt.

En humrende sveitser kom bort etterpå og sa: "Dere i nord kan kanskje lære oss sveitsere å le av oss selv".

I det følgende bringer vi utdrag av noen av talene i møtene:

Terje Osmundsen

Willochs personlige rådgiver i statsministertiden og medforfatter av fremtidsanalysen "Scenario 2000". I dag planleggingssjef i hovedkvarteret for et stort multinasjonalt konsern i Frankrike.

Terje Osmundsen taler på næringslivskonferansen i Caux

"Vi står ved begynnelsen av en tredje industriell revolusjon. Den er en av grunnene til at Gorbatsjov har funnet det nødvendig å skifte kurs i Sovjet. Den hierarkiske måten å organisere samfunnet på kan ikke mestre de nye utfordringene.

Vi beveger oss bort fra standardisert masseproduksjon og i retning av større mangfold og fleksibilitet, med informasjonsteknologien som drivkraft. Behovet er ikke lenger hierarkier, men nettverk på alle plan. De ikke-materielle faktorer er viktigere for vekst og utvikling enn de materielle.

Ta f.eks. Japan. Mange mente at Japan var dømt til økonomisk stagnasjon fordi landet manglet råvarer og plass. Men Japan oppdaget at den avgjørende ressurs er menneskets kunnskap. En Harvard-professor har fremsatt en teori om fordelene ved et konkurransemessig handicap. Når du ikke har andre ressurser, oppdager du at den virkelige utfordring ligger i utviklingen av menneskets potensiale.

For å holde følge med utviklingsmulighetene når det gjelder kunder og markeder, trengs det en spredning av ansvaret. Dette har mange tradisjonsbundete selskaper i Europa vanskelig for å akseptere. Vi står overfor et golbalt marked og nettverk som er radikalt annerledes enn det vi er vant til. Vi må tenke nytt ikke bare når det gjelder lederskap og samarbeid, men også moral. Her kommer bl.a. miljøvern og teknologiens makt inn i bildet. Når vi

arbeider i desentraliserte, nettverkorienterte selskaper, må også det moralske ansvar ha en bredere basis enn før.

Jeg er litt overrasket når det stadig refereres til Japan som modell. Oppe i Norden er det land som har eksperimentert med slik tenkning, organisering og samarbeid siden 50—60 årene. Den nordiske modellen har mye av ansvarsdeling og ikke-hierarkisk organisering i seg."

Ture Nelson

Leder for kvalitetsutvikling ved Volvo personvagnar, Göteborg, og hans kone Bodil, lærer i grunnskolen, og sønnen Axel, som en tid arbeidet på samlebåndet i Volvo, ga praktiske eksempler på hva slik ansvarsspredning kan innebære:

"Da en kollega fra kvalitetsavdelingen og jeg kom til Caux i fjor, hadde Volvo nettopp gått igjennom en hard omstillingsperiode. Vi følte at den nye organisasjonsmodellen var blitt tredd ned over hodet på oss.

I Caux bestemte vi oss imidlertid til ikke å være bitre, men heller å prøve å gjøre det best mulige ut av den ved å gi et godt lederskap.

Volvo har vært redd for at mediene skulle få tak i opplysninger om dårlig kvalitet. Resultatet var at rapporter om god kvalitet raskt nådde frem til bedriftsledelsen, mens dårlige nyheter tok lang tid. Spørsmålet var: Vet vi som arbeider i Volvo hva våre kunder tenker om bilene våre? Svaret er nei. For å forandre innstillingen i vårt eget firma startet vi bladet "Kvalitetsfakta", en intern nyhetsrapport. Det møtte et behov for ærlighet, og ble en stor suksess, med et opplag på over 1.000 eksemplarer. Bladet rapporterer om gode og dårlige kundeerfaringer og resultater fra forskjellige fabrikker og avdelinger, med kommentarer fra de ansvarlige ledere. Vi bringer også konkrete planer om kvalitetsforbedringer, og undersøker nøyaktig om de følges opp. Denne åpenheten har gitt våre ansatte en ny verdighet og bedre mulighet til medbestemmelse.

Å gi ut et slikt blad krever ofte mot. Jeg måtte avslå en artikkel skrevet av en av våre direktører, selv om jeg opprinnelig hadde bedt ham skrive den. Like før jeg kom hit, sa han til meg: "Du gjorde rett i ikke å bruke min artikkel. Den var ikke god nok. Men da det skjedde, var jeg virkelig rasende."

Så du kan si at glasnost brakte forandringer i et firma i Vesten. Du kan også si at forandring alltid begynner med ærlighet. Jeg takker Gud for at han kan vise meg hva som er rett og galt og lede meg når jeg er villig til å lytte til ham."

Bodil

"Jeg har to jobber, og elsker dem begge. På den ene siden er jeg lærer, og på den andre siden har vi et hjem hvor mye foregår.

Min mann og jeg bruker mye tid til å diskutere våre jobber. Ofte griper jeg meg selv i å komme med mine reaksjoner på hva jeg synes er hans tåpelige ideer, istedenfor å lytte til han er ferdig. Jeg bestemte meg til å slutte med dette, og isteden be Gud vise meg hvordan jeg kan bidra til at hans ideer blir virkelighet. Tures arbeid med bladet "Kvalitetsfakta" er et eksempel. De tre som produserer det, har ingen journalistisk bakgrunn. Ture, som er redaktøren, kan ikke skrive artikler. Men det har vært effektivt.

Mine to arbeidsområder beriker hverandre. Samtalene med barna i skolen om hvordan en kan arbeide som et team hjelper meg. Jeg er takknemlig for å være gift med en konstruktiv mann som lar meg delta 100% i hans liv. Vårt samarbeid beveger oss begge fremover."

Axel

"For to år siden jobbet jeg sammen med tolv andre på samlebandet for aksler til lastebilene. Når førstemann hadde gjort sitt, puffet han akselen videre til neste mann, han igjen til neste osv... I gjennomsnitt tok hver arbeidsoperasjon to minutter. Siden gjorde man det samme igjen og igjen. Og igjen.

Når dagen er inndelt i så mange småoperasjoner, når dagen er en lang rekke bagateller, blir man lett lat. Samtidig blir man sliten, og redd for å gjøre noe mer enn det lille man gjør hundre ganger, som f.eks. å hjelpe naboen når han mister skrujernet. Vår samarbeidsmoral var elendig. Vi jobbet for oss selv, for å bli ferdig med bagatellene, for å kunne gå hjem.

Klokken 11.20 var det lunsj. Den ble brukt til å hive i seg maten og til skittprat. Det var kniving om hvem som kunne være morsomst. Men iblant lurte jeg på hvor meningen og lengselen var blitt av for de flestes vedkommende.

En lunsj skjøt jeg inn en liten bagatell på toppen av alle de andre. Jeg sa at jeg trodde på Gud. De lo. Jeg siterte fra Erik Dammanns bok "Bak tid og rom": "Vitenskapen har nå bevist at man ikke kan bevise at Gud ikke finnes." Jeg spurte: "Hva er meningen med å leve? Det må jo finnes en mening!"

Samtalen snudde. Det ble en veldig diskusjon. De snakket om sine familier, sine mål, sine liv. Selv om ikke alle ville skrive under på at Gud eksisterer, var de enige om at meningen med livet var å leve for andre og at egoismen aldri skaper lykke og mening. Jeg ble helt overrumplet. Diskusjonen fortsatte da vi kom tilbake til båndet. Da arbeidet begynte igjen, var folk blitt mer hjelpsomme. Jeg kunne nesten ikke tro at stemningen var blitt så annerledes. Mistete skrujern ble plukket opp og gitt til eieren.

Og så levde de lykkelig alle sine dager... Nei, ikke helt. Men jeg begynte å forstå hva åpenhet kan lede til. Hvis vi vet hva vi innerst inne vil være, kan vi hjelpe hverandre til å bli det. Hvis vi forteller andre hva vi ønsker, er det vanskeligere å svikte seg selv."

Antero Tikkanen

Hovedtillitsmann for service-avdelingen ved ASEA/BROWN BOVERI, Göteborg, pekte på betydningen av selvstendighet.

"Fy f..., er du en av dem!" var reaksjonen jeg fikk da en av fagforeningslederne oppdaget at jeg arbeidet med i MRA. I dag er vi gode venner. Jeg fant snart ut at det er en ting å ha høye idealer, men at det som teller er hvordan du lever og arbeider.

Å være tillitsmann har strukket meg. Det har ofte vært vanskelig, som da jeg måtte lede mitt første årsmøte. Men da jeg aksepterte at jeg var fullt ut ansvarlig, begynte jeg å finne en ny ro. Jeg har også oppdaget at en ikke behøver å følge gamle mønstre. Når jeg skulle skrive møterapporter, pleide jeg alltid først å se hvordan det var gjort før. Men det gikk opp for meg at hvis jeg fant rapportene vanskelige å forstå, så gjorde andre det kanskje også. Det har gitt meg frihet til å dra gamle mønstre i tvil og til å bruke fantasien.

Så ofte har jeg blitt styrt av hva jeg tror andre venter av meg. Etterhvert lærer jeg å være mindre avhengig av andres godtakelse og stole mer på mine egne overbevisninger."

Lennart Sjögren

har et lite rådgivningsfirma for næringslivet i Arvidsjaur i Nord-Sverige. (Befolkning 4.000) Han pekte i sitt innlegg på småindustriens betydning for å skape arbeidsplasser og nye muligheter i tynt befolkede områder. Det har også med ansvarsspredning å gjøre.

"Mange studier viser at nye jobber skapes først og fremst i småindustrien. De trenges ikke minst i utkantstrøkene, som ofte tappes for mennesker og ressurser av de store byene. 80% av dem som avslutter skolen forlater Arvidsjaur hvert år. Det hersker en oppgitt stening. Men så skjedde det noe. Etter et initiativ fra min søster, som er journalist der nord, inviterte lederne for en rekke småindustrier lokalpolitikere til samtaler. Ettersom folk snakket med hverandre, begynte det å komme nye ideer. Bevisstheten om at vi selv er ansvarlige for fremtiden ble sterkere. Vi ble enige om å skape et senter for industriutvikling. Det har gitt resultater:

- Fire sagbruk har begynt å samarbeide. De pleide å være beinharde konkurrenter, med all den hemmeligholdelse det innebar. Nå arbeider de på å utvikle en teknologi som vil gi flere jobber, hvilket ingen av dem kunne greie på egen hånd.
- Vi har begynt å arbeide på en ny flyplass.
- En tekstilfabrikk er blitt rehabilitert og 12 jobber reddet.
- Et datafirma er blitt til og et kurs i databehandling lansert ved hjelp av et universitet.
- Planene for utvikling av turismen har fått vid anerkjennelse

Liknende arbeid pågår i mange svenske bygder. For å få støtte fra regjeringen, blir det snart arrangert en stor nasjonal demonstrasjon hvor vi sammen fremlegger våre erfaringer. Utkantstrøkene er avgjørende for hele landet."

Var det så enkelt?

Milovan Djilas fra Jugoslavia, en av pionerene i kampen for demokratisering i Øst-Europa, var i Norge i mai. Han talte en kveld til et trettiårs unge menneske om erfaringene i Øst-Europa. Etterpå sa en venn til meg: "Var det så enkelt? Var det ikke noe mer? Behøvde de så lang tid på å komme frem til disse konklusjonene?"

Jeg stusset. For det var jo ikke enkelt! Djilas satt flere år i fengsel for sine overbevisninger, bøker og artikler. Mange andre i Øst-Europa har mistet livet eller tilbrakt år i fangeleire. Mange tapte mulighetene til gode jobber fordi de tenkte annerledes. Demokratiseringen i Øst-Europa er frukten av mange modige menneskers innsats.

Likevel hadde min venn rett. Det var helt enkle sannheter Djilas la frem. De handlet om frihet, menneskeverd og brorskap, verdier som et system aldri kan tvinge frem.

Erkjennelse og forandring har kanskje tatt lang tid. Det tar tid å avsløre løgnen når den har bygget seg et helt samfunnssystem. Det tar tid å velte et system som idealister har bygget sin tro på, og som makt- og pengemennesker har knyttet sin sikkerhet til. Og så er det frykten som tier hvor det burde tales, og legger igjen blanke ark eller tåkete utredninger der det burde skrives i klare vendinger.

"Var det så enkelt?"

Vil noen i den vestlige verden stille oss det samme spørsmål om 20—30 år? Vil de spørre oss om vårt misbruk av friheten? Om vårt overforbruk og vår ødeleggelse av naturen? Vil de forhøre seg om vår manipulering med menneskeliv og menneskeverd, fordi vi ønsket å unngå sykdom og lidelse?

Min generasjon har fått i gave det som øst-europeerne kjemper for. Utfordringene til oss er andre. Står vi fritt i forhold til det som er galt i vårt samfunn, slik at vi kan se klart og handle snart? Spirene til omveltning finnes.

BOA

Til Tanzania og Zanzibar

I begynnelsen av november drar en gruppe på åtte fra MRA i de nordiske land til Tanzania. De er innbudt av Anna Abdallah Msekwa, medlem av regjeringen, og hennes mann Pius Msekwa, leder for den nasjonale planleggingskommisjon. Blant innbyderne er også Edward Mhina, styreformann i Organisasjonen for utvikling av småindustri og tidligere ambassadør til Skandinavia.

Disse tre deltok i MRA's konferanse i Caux i august. Under et møte med deltakerne fra Norden understreket de at det økonomiske klima i Afrika forandres når tillit mellom europeere og afrikanere styrkes. Uten grunnlag av moralske verdier som også leves, vil ingen virkelig utvikling finne sted. Dette gjelder både rike og fattige land, ble det hevdet.

Det er med denne utfordring i tankene at den nordiske gruppen drar. De vil besøke skoler og yrkesskoler for å se behovet for verktøy i undervisningen; de skal møte industri-

Miljøvern og vitenskapelige holdninger

"Hvem er den autoriteten en virkelig kan stole på?", spurte den tyske miljøvernministeren nylig. Han var åpenbart også forvirret av de sterkt sprikende meninger om trusselsgraden ved forskjellige former for forurensning.

Nærmest sannheten kommer en ofte ved å ta del i en fordomsfri samtale og ha tid nok til å høre på hverandre. Dette var hensikten med rundebordskonferansen om "Bevaring av skaperverket", som fant sted 27.—29. juli i Caux.

Rundt bordet satt en broget forsamling. Her var "a grand old man" innen kjemefysikken, professor Victor Weisskopf, og unge fysikere ved begynnelsen av sin løpebane. Her var forskere fra både Øst- og Vest-Europa, med de forskjellige fagområder. Næringslivet var representert ved folk fra jordbruk og industri, kirken ved en østerriksk kardinal og en sveitsisk abbedisse, som også er atomforsker. London-avisen "The Observer"s miljøkorrespondent var også kommet.

"Noe av det viktigste ved denne dialogen er virkningen på oss som deltar. Det er ikke bare fakta som teller, men holdninger", sa professor Weisskopf. Også han etterlyste pålitelig og balansert informasjon. Hvor kan vi finne en enhetlig vitenskapelig opinion, spurte han, og mente at vitenskapsmennene selv måtte komme frem til svarene.

Hans ord fant et ekko hos en sveitsisk mikrobiolog, professor Kellenberger: "Det finner ofte sted en polarisering mellom de eksakte vitenskaper og økologien. Begge sider lar følelsene løpe av med seg. Mange forherdete holdninger må overvinnnes", mente han.

En tysk industrileder, Friedrich Schock, la frem en prioritetsliste for industriutvikling som vektlegger andre hensyn enn bare lønnsomhet: Lavere energiforbruk, lavere råvareforbruk, mindre forurensning og en mer meningsfylt arbeidssituasjon for de ansatte, var blant punktene han nevnte.

Geoffrey Lean fra "The Observer" pekte på at miljøproblemer ikke kan løses uten en nyordning mellom de rike og fattige land.

Når det gjelder MRA's bidrag i denne prosessen, mente han at MRA i fortiden hadde kunnet rette oppmerksomheten mot områder som ga muligheter for et gjennombrudd, og bidra til at mulighetene ble utnyttet.

India ble diskutert som et slikt område, og flere av deltakerne bestemte seg til å reise til en "dialog om utvikling", som finner sted i MRA's regi i India ved årsskiftet.

folk for å drøfte nyetableringer; det blir samtaler med politiske ledere og møter i kirker og på landsbruksuniversitetet i Morogoro. Gruppen vil også ta over til øya Zanzibar, som er en del av Tanzania og hvor det store flertallet er muslimer. Her har statsministeren uttrykt ønske om et besøk.

De som står bak innbydelsen, planlegger nå å etablere Moralsk Opprøstning som en stiftelse i Tanzania. Det blir trolig sammenkalt et møte om dette spørsmålet hvor de nordiske gjestene vil delta.

INGEN FLERE UTOPIER

Den polske gruppen i Caux

Det var den 1. august kl. 5 om ettermiddagen. Med den fredfylte vidunderlige utsikten over Genfersjøen foran seg, kom ca. 40 mennesker sammen i et stort rom i Mountain House, Caux. Dette var et møte de hadde sett fram til. Omtrent halvparten av deltakerne var polakker, de fleste andre var kristne og muslimer fra Libanon.

En polsk prest reiste seg. "Akkurat på dette klokkeslett for 45 år siden reiste vårt folk seg mot de tyske okkupantene i Warszawa," sa han. Det polske folkets ånd kunne tyskerne ikke knekke, men de ødela den gamle europeiske kulturbyen fullstendig.

Libaneserne behøvde ingen forklaring på hva det betydde. De hadde med nød og neppe kommet seg av gårde fra Beirut under en pause i bombardementene. Et Beirut som i løpet av 15 års borgerkrig gradvis og metodisk var blitt redusert til en ruinhaug. En kristen biskop i den libanesiske gruppen visste av egen dyrekjøpt erfaring hva det betyr å se et land forblø. En av hans slektninger var blitt tatt som gissel, og han selv var blitt truet på livet.

De fleste tilstedeværende var meget yngre enn disse to geistlige. Men enten de kom fra Libanon eller Polen, var de seg bevisst at deres lands framtid avhang av dem og deres generasjon. Derfor var de kommet til Caux.

Dette var ett av møtene de 52 polakkene opplevde i Caux. De kom fra forskjellige yrker — jordbruk, industri, fagbevegelsen Solidaritet, den akademiske verden, skolen, kirken. For de fleste av dem var det første besøk utenfor Polen og første sjanse til å se sin egen situasjon utenfra. De fikk oppleve ikke bare vesten, men fikk kontakt med mennesker fra hele verden.

Det var et polst ektepar som tok initiativet til Caux-besøket, Wieslaw og Marzena Kecik. For noen år siden måtte de flytte til Stockholm etter å ha deltatt meget aktivt i oppbyggingen av Bonde-Solidaritet. I 1988 hadde de sammen besøkt Caux. Polens behov levde i dem, behovet for et nytt grunnlag for landets gjenoppbygging.

Deres forslag om å innby en større gruppe polakker til Caux fant gjensvar i Sverige, hvor de begynte å samle inn penger for å gjøre besøket mulig. De så det som sitt bidrag til støtten som Polen nå trenger fra hele den internasjonale folkefamilien.

Caux ga mange inntrykk. Ett var opplevelsen av samarbeid. En prest som hjalp til med å forberede måltidene i "grønnsakteamet",

kommenterte for eksempel: "Jeg lærte tre ting: 1. Alt arbeid er viktig. 2. Ethvert arbeid skal gjøres ordentlig, også det å skrelle poteter. 3. Mennesker er en viktig del av arbeidet.

En kvinne sa at arbeid for henne, som for mange polske kvinner, var det blitt et nødvendig onde. I Caux begynte hun å se på det som noe positivt, bl.a. ved å være mer oppmerksom på menneskene omkring seg. "Heretter vil jeg også verdsette andres arbeid, selv om jeg synes det er mindre viktig." En av hennes landsmenn hevdet at en ny innstilling til arbeid er grunnleggende for Polens utvikling.

Wieslaw Kecik

For mange vest-europeere og folk fra andre kontinenter var polakkenes nærvær en første sjanse til å utdype forståelsen av det som skjer i Polen og den kommunistiske verden. Det var f.eks. møter mellom polakker og tyskere, polakker og engelskmenn. Med engelskmennene fikk de snakket ut om Jalta-avtalen i 1945, da Churchill og Roosevelts ga etter for Stalins krav om uinnskrenket innflytelse over de øst-europeiske satellittlandene.

I dag er situasjonen en annen. 50 år etter nazistenes innmarsj i Polen er det utviklingen der som gir håp om en ny epoke i Europas historie. Hva kommer til å prege den? Polen har en gjeld på over 30 milliarder dollar.

Bare i løpet av det siste ti-året har hundretusener av ressurssterke polakker forlatt sitt land for godt. De nye maktthaverne skal gi landet en ny kurs, men de gamle har også et grep på rorkulten.

Grzegorz Palka er Solidaritets viseformann i Lodz og omegn. Lodz er Polens nest største by. I Caux ba han om hjelp, som statsminister Mazowiecki, Walesa og mange andre har gjort etter at valgene i juni forandret forholdene i landet. "Vi vil ikke ha flere eksperimenter nå," sa Palka. "Vi vil ikke ha enda en utopi. Vi vil vende tilbake til normalt liv. Så jeg vender meg først og fremst til dere i det frie Europa. Vi trenger deres erfaringer og kunnskap. Vi trenger deres teknologi for å gjøre noe med vårt forurensede og ødelagte miljø. Nå er sjansen der. La oss bruke den til vårt felles beste."

Om Polen lykkes eller ikke lykkes, vil få ringvirkninger ut over Europa og verden. Det er nå hjelpen trengs. Den behøves på alle plan, fra det statlige til det individuelle. Med omsorg og fantasi kan vi finne fram til den beste måten å gi den på.

Finn Harald Wetterfors

NY VERDEN vil fremme en kristen revolusjon, som forandrer både menneskers holdninger og samfunnsforholdene, bygget på absolutte moralnormer og Guds ledelse.

Utgiver: Moralsk Opprustning, Postboks 3018 – Elisenberg, 0207 Oslo 2.
Tlf. 44 64 78. Postgiro 5 12 57 94. Bankgiro 6030.05.08831.

Ansvarlig: Jens J. Wilhelmsen.